

तिष्य — तीक्ष्णा

341

तिष्य und **तिष्यं** (TS.) ÇANT. 1, 24, 1) m. N. pr. eines mythischen Wesens, eines Schützen am Himmel wie Kṛṣṇa; zugleich *Sternbild*, dessen Zeichen in der Folge ein *Pfeil* ist. Sonst heisst dasselbe Pushja, Sidhma. न यो युद्धति तिष्योऽयथा दिवः R.V. 5, 54, 3. कृष्णानुमस्तृत्सिष्यं सूधस्य श्रा रुद्रं रुद्रेषु रुद्रियं व्यामहे 10, 64, 8. als *Sternbild* das 6te Nakshatra nach der alten, das 8te nach der späteren Ordnung, mit δ Canceris als *Hauptstern*. VOP. 26, 20. AK. 1, 1, 2, 23. 3, 4, 24, 149. H. 111. a.n. 2, 364. MED. j. 27. TBA. 4, 5, 1, 2. तिष्यो नन्त्रं वृहसपिर्देवता TS. 4, 4, 10, 1. तिष्यापृणामासे निवेदुद्ग्रावै तिष्यः सामः पूर्णामासः 2, 2, 10, 2. P. 4, 3, 34. 6, 4, 149. यदा सूर्यश्च चन्द्रश्च तथा तिष्यवृहसपती । एकरशौ समेवति प्रवर्त्स्यति तदा कृतम् ॥ MBU. 3, 13099. VARĀH. BRU. S. 59, 21. 98, 13. fg. SŪRJAS. 9, 15. तिष्यपुनर्वसु du. P. 1, 2, 63. इति तिष्यपुनर्वसु Sch. — 2) m. der Monat Pausha ÇABDA. im ÇKDR. Vgl. तेष्य. — 3) m. ein häufiger Mannsnname, so v. a. unter dem Sternbilde Tishja geboren P. 4, 3, 34. 1, 2, 63, Sch. VJUTP. 32. 92. LALIT. 7. BURN. INTR. 49, N. 436. SCHIEFNER, Lebensb. 236(6). 233(23). Vgl. उपतिष्य. — 4) Terminalia tomentosa W. und A. und Emblica officinalis Gaertn. NIGH. PA. Nach H. an. und MED. ist der letztere Myrobalanenbaum f. तिष्या. Hierher gehört wohl die Stelle: तत्ये गर्भमासे तिष्येषोपेषावितायाः सद्वयत्साया गोर्धनिद्वै द्वै तु माया यवं च दधिप्रसुतेन प्राशयेत् ĀCV. GRHJ. 1, 13. तिष्य n. würde die Frucht bezeichnen. Vgl. तिष्यपुष्या, तिष्यफला. — 5) das 4te Zeitalter (vgl. कान्ति), welches gleichfalls einen Myrobalanenbaum bezeichnet, m. AK. 3, 4, 24, 149. H. an. MED. n. in den Texten. चबारि भारते वर्षे युगानि कृतं त्रेता द्वापरं च तिष्यं च MBU. 6, 387. 388. 391. 398. 399. तिष्ये इव संप्राप्ते युगे कालिपुरस्कृते 12, 13092. HARIV. 3019. — WILS. führt nach RĀJAM. zu AK. noch eine adj. Bed. auspicious, fortunate, lucky auf; nach der tib. Uebersetzung: leuchtend.

तिष्यक (von तिष्य) m. der Monat Pausha ÇABDA. im ÇKDR.

तिष्यकेतु (तिष्य + केतु) m. Bein. Çiva's Çiv.

तिष्यपुनर्वसवीय adj. zu den Sternbildern Tishja und Punarvasu in Beziehung stehend: श्रव्यः P. 4, 2, 6, Sch. श्रव्यं पृथम् (sc. श्रव्यः) ebend. तिष्यपुष्या (तिष्य + पुष्य) f. Myrobalanenbaum (आमलकी) ÇABDA. im ÇKDR.

तिष्यफला (तिष्य + फल) f. dass. AK. 2, 4, 2, 38. HĀR. 92.

तिष्यरत्निता (तिष्य + रत्न) f. N. pr. der ersten Gemahlin des Ācoka BURN. INTR. 149. 393. HIOUEN-TUSANG 1, 156.

तिस्र s. त्रि.

तिस्कूर (von तिस्र) f. N. pr. eines Grāma P. 7, 2, 99, VÄRTT. 1.

तिसूधन्वं (तिस्र + धन्वन्) n. drei Pfeile sammt Bogen: तिसूधन्वं प्रुञ्जलूर्तिर्दिणा TS. 1, 8, 19, 1. TBA. 1, 8, 2, 4. 2, 7, 9, 2. ÇAT. BR. 11, 1, 5, 10, 14, 1, 4, 7.

तिस्रा (von तिस्र) f. N. eines Grases, Andropogon aciculatus Roxb. शङ्खगुणी, NIGH. PR.

तिक्कन् m. 1) Krankheit. — 2) das Gutsein (सद्वाच). — 3) Reis. — 4) Boges UNĀDIS. im SAṂSKRIPTAS. ÇKDR.

तीक्, तीक्ते yehen, sich bewegen DHĀTUP. 4, 32. — Vgl. तिक्.

तीक्ष्णा (you तीक् mit suff. स्त्र) UNĀDIS. 3, 18. 1) adj. f. श्रा, compar. तीक्ष्णीयस् und तीक्ष्णीतर्, superl. तीक्ष्णाष्टः; *scharf* in den verschiedenen

342

Bedd. des Wortes (wie तिग्म, welches in den älteren Büchern gebräuchlich ist): तीक्ष्णोन्मेचनुपास रत्न पृथम् RV. 10, 87, 9. तीक्ष्णीयामासः परशोरमेस्तीक्ष्णातरा उत AV. 3, 19, 4. वज्र 12, 5, 66. 19, 33, 4. अथि ÇAT. BA. 7, 5, 2, 52. प्रङ्ग PĀNKAV. BR. 13, 4. R. 3, 43, 8. HARIV. 4100. नुरतोक्षायचरणा ebend. असि R. 1, 44, 22. शक्तिं चोभयतस्तीक्ष्णाम् M. 8, 315. प्रत्य 9, 276. देष्टः सुतीक्ष्णामाया: HīP. 2, 9. नवायै: VET. 13, 1. AK. 2, 9, 23. शरवर्षः DRAUP. 8, 16. तीक्ष्णाष्टुं Suçā. 1, 28, 7. दिनकार R. 6, 11, 44. SŪRJAS. 12, 46. विवस्ता तीक्ष्णातरामुमालिना RT. 1, 18. प्रताप HARIV. 3860. अग्नि eine ungewöhnlich starke Verdauungskraft Suçā. 1, 128, 4, 8. तस्मात्तर्द्धं तीक्ष्णाष्टुं (die Aug. ते द्विष्टाष्टुं) तपति (am Mittag) TBA. 4, 5, 2, 2. 6, 6, 3. तीक्ष्णाष्टुं तपत्यदितिः: VARĀH. BRU. S. 19, 2, 27, c, 3. निर्दिक्षिपि काकुतस्थः कुरुस्तीक्ष्णेन चनुपा R. 5, 29, 14. दारु Suçā. 1, 31, 14. 32, 6. विष MBU. 3, 540. 4, 2, 6, 13. 268. N. 20, 24. R. 5, 26, 15. शिरोवरेचन Suçā. 1, 102, 3. *scharf* (vom Geschmack) BUAG. 17, 9. MBU. 1, 746. BAIK. P. 3, 31, 7. दण्ड Strafe R. 4, 49, 15. 1, 7, 12. रोष 5, 28, 7. प्रक्राप VARĀH. BRU. S. 67, 114. क्रोप R. 4, 61, 35. भय ebend. वचस् 4, 36, 21. 5, 28, 1. MBU. 1, 5546. SUND. 2, 9. स्नोतस् R. 4, 41, 11. 44, 47. पराक्रम MBU. 13, 2390. *scharf, streng, unwirsch, rauh:* वृहदय 1, 787. von Menschen: तीक्ष्णाद्यैव मृदुश्च स्यात्कार्य वीथ्य महीपतिः: M. 7, 140. MBU. 3, 1051. 13, 2399. R. 2, 49, 5, 3, 33, 4, 40, 16, 41, 14, 43, 11, 12. VARĀH. BRU. S. 67, 111. गति (s. गति 3.) Bez. einer der 7 Planetenbahnen 7, 8. तीक्ष्णायां भ्रष्टप्रदादयं सशक्तायपुक्षैज्ञम् 10. तीक्ष्णानि नन्त्राणि heissen die Sternbilder Mūla, Ārdra, Ājeshīha und Ācleshā (ÇKDR. nach Ājor. macht तीक्ष्ण in dieser Bed. zu einem subst. m.) 98, 4. तीक्ष्णो ऽभिनिहितः परंपरं मृदुस्त्वन्यः VS. PĀTT. 1, 123. *scharf, scharfsinnig, sein:* तीक्ष्णा नारुतुदा बुद्धिः ÇI. 2, 109. उपाय P. 5, 2, 76. Sch. n. subst. *scharfe Worte, etwas Scharfes, Verletzendes:* शाल्मीश्च तीक्ष्णायै R. 2, 33, 33. दम्भाभिमानतीक्ष्णानि न कुर्वते विचक्षणः MĀRK. P. 34, 46. मृदुतीक्ष्णातरं यड्चयते तदिदं ममय दश्यते लिपि MĀLĀV. 37. अतोक्षा und अतीक्ष्णा P. 6, 2, 161. Nach den Lexicogr. = तिग्म, वर, उत्तम u.s.w. AK. 1, 1, 2, 37. 3, 4, 12, 56. H. 1385. a.n. 2, 143. MED. n. 15. = रात्रय TRIK. 3, 1, 14. = कारु AK. 3, 4, 2, 38. = शीघ्र rasch SIRAS. zu AK. ÇKDR. = आभम्त्यागिन् sein Selbst aufgebend, sich ausopfernd, sein Leben hingebend H. an. MED. VIÇVA bei UGGĀVAL. zu UNĀDIS. 3, 18. = तीक्ष्णपुरुष VIÇVA a. O. = निरालस्य energisch und मृदुद्वि *scharf an Verstand* DUAR. im ÇKDR. = योगिन् ein Asket ĀGĀJAP. ebend. — 2) m. Salpeter (शबायः d. i. यवा०) MED. — 3) m. das Harz der Boswellia thurifera Roxb. RĀGĀN. im ÇKDR. NIGH. PR. — 4) m. = शेतकूश RĀGĀN. im ÇKDR. = शेतर्द्ध NIGH. PR. — 5) langer Pfeffer. — 6) schwarzer Pfeffer. — 7) schwarzer Senf. — 8) Moringa pterygosperma Gaertn. (horse radish tree). — 9) Dalbergia Sissoo (शिंशपा) Roxb. — 10) Majoran. — 11) Asa foetida. — 12) Galmei NIGH. PR. 5—10 wohl masc., 11 u. 12 eher neutr. — 13) m. N. pr. eines Nāga VJUTP. 86. eines Mannes gaṇa शशादि zu P. 4, 1, 110. RĀGĀ-TAR. 8, 1742. fg. — 14) f. श्रा a) N. verschiedener Pflanzen: α) = वचा. — β) = सर्पकङ्गालिका (daher the cast skin of a snake bei WILS.). RĀTNA. im ÇKDR. — γ) = कापिकांकु Mucuna pruriens Hook. — δ) = महाड्योतिष्मती. — ε) = श्रत्यस्पर्णी GĀTĀDH. im ÇKDR. — ζ) Cardiospermum Halicacabum Lin. — η) schwarzer Senf NIGH. PR. — δ) myst. Bez. des Buchstabens Q Ind. ST. 2, 316. — 13) n. a) Eisen AK. 2,